

rede over 2. Korinthe 9: 15 volgt, is zij niet juist en dat niet ten nadeele maar eer tot prijs van den Pesther leeraar.

Om dezen tijd toch meenden velen, dat men beter deed om zich niet te eng aan te sluiten bij de stof van de Catechismusafdeeling, maar liever een leerrede te geven over een Schriftwoord of gedeelte der Schrift, dat als bewijspiaats kon dienen voor de leer, begrepen in de Zondagsafdeeling.

Dit gebruik meende ik te moeten gispen in mijn referaat, gehouden op de laatste predikantenvergadering te Utrecht, over de Catechismusprediking voor onzen tijd.

Ds Van Andel schijnt ook zelf van meening te zijn geweest, dat dit steeds meer in zwang komend gebruik, door sommige homile en aanbevolen, zulk een aanbeveling niet verdient.

Hij behandelt in deze leerrede dan ook volstrekt niet den aangehaalden tekst, die aan het hoofd van zijn predikatie staat, en dit naar een oud gebruik, dat ik meende geen aanbeveling te verdienen en dus beier achterwege kon worden gelaten.

De tekst komt dan ook niet tot zijn recht, indien deze leerrede werkelijk er eene bedoelde te zijn over de woorden boven geciteerd. Dit had de prediker dan ook niet voor!

Hij geeft ons echter wel degelijk een preek over den tweeëntigsten Zondag en wel een preek, die in zeer vele opzichten een model mag heeten.

Zij is van gewonen omvang: bijna veertien bladzijden druks. In de inleiding spreekt Ds Van Andel, in ruim twee bladzijden over de dankbaarheid.

Al dadelijk treft ons hier een sterke overeenkomst tusschen zijn methode en die van wijlen Ds Hoekstra. Onze Christelijke godsdienst mag volgens den prediker met recht de godsdienst der dankbaarheid worden genoemd.

Deze inleiding is schoon en van de meest gezonde en christelijke gedachte, doorvlochten van zulke bewijspiaatsen als juist dienen ter bevestiging van het geleerde. Dan behandelt hij in twee deelen de tweeëntigste Zondagsafdeeling.

Het eerste deel draagt aan het hoofd de vraag: „Wat moet de verkondiging en kennis van al datgene, wat Christus uit vrije genade voor ons, zondaren, geworden is en gedaan heeft, — van al datgene, wat hij ons verworven heeft en aanbiedt, bij ons menschen teweegbrengen?”

Het antwoord wordt dan in vijf bladzijden gegeven, geïllustreerd met zeer juist gekozen beelden en overvloedige bijzonder passende teksten. Hij eindigt dit gedeelte met de navolgende dichtregelen, die vrij zijn van elke antimomistische smet:

„Geloof is niet waarachtig goed,
Tenzij het goede werken doet;
Het vangt daarmee niet later aan,
Maar heeft ze reeds vanzelf gedaan.
De warmte, die de vlammen spreiden,
Is van 't vuur niet af te scheiden;
Zoo ook kan men aan 't gelooven
Nimmermeer de werken rooven.

In nauwe aansluiting bij de tweede vraag van de Cat.-afdeeling staat aan het hoofd van zijn tweede deel: „Het karakter en het lot van zulke menschen, die zich door de wonderbare liefde

van God niet laten bewegen, maar die in weerwil van alle belooning hier liefde in hunne ondankebaardheid volhardten!”

De uiteenzetting van dit deel in zes bladzijden is leerstellige en praktisch van dien aard, dat bijaldien deze prediking in eenige leeskork werd voorgelazen, er voorzeker aandachtige hoorders zouden zijn, die gaarne zouden willen weten, van welken predikant deze leerrede toch wel mocht wezen. Hij eindigt aldus:

„Och, mocht toch de Heilige Geest ons de oogen openen, om de gave Gods, de onuitsprekelijke gave, recht te erkennen; en mocht dezelfde Geest met kracht ons bewegen, om ons aan den Heere over te geven en ons gansche hart en leven Hem in dankbaarheid toe te wijden.”

Als er voor ruim zestig jaren in Hongarije nog op deze wijze werd gepreekt, dan kan het ons niet verwonderen, dat er thans bij ontwakking van het Gereformeerde leven aldaar weer vraag is naar de gezonde Gereformeerde prediking. Noode onthield ik mij van breede aanhaling.

Voelius telde onder zijn vrienden reeds Hongaarsche studenten. Wij hopen, dat dra onze professoren weer Hongaren zullen tellen onder hun leerlingen en vrienden!

G. KEIZER.

PERS-SCHOUW.

Uit zijn verband.

Laat mij ditmaal in mijn Pers-schouw iets ontleenen aan „De Reformatie”!

Daar las ik, in de Pers-schouw nog wel, tot mijn groote verwondering:

Dit is een fragment uit een artikel van het „Correspondentieblad”, orgaan van de Vereeniging van Christelijke onderwijzers en onderwijzeressen in Nederland en de Overzeesche Bezittingen, dat nu tot een weekblad is geworden en waarvan het eerste nummer niet minder dan twintig bladzijden telt. Het ziet er wel verzorgd en veelbelovend uit.

Preeklezen.

In hetzelfde orgaan stond van denzelfden schrijver een artikel over het preeklezen.

Toen ik dit las, had ik een oogenblik noodig om tot bezinning te komen.

Vreemd, dat een Onderwijzersorgaan zich inlaat met het Preeklezen.

Zeker een onderwijzer, die ergens woont, waar een onderling voor de lessenaar kreunt en steunt, terwijl „meester” het toch zooveel beter kan.

Niets van dit alles, waarde lezers.

De corrector heeft hier een poets gebakken!

Bij het in elkander zetten van de krant zag hij waarschijnlijk, dat er een klein stukje uit moest.

Hij vond iets van de juiste lengte en legde het ter zijde zonder te letten op het verband.

En zoo gaf hij het Correspondentieblad een eer, die het orgaan niet noodig heeft, onthield hij Ds Schilder, den schrijver van beide stukken, de eer, welke hem toekwam, liet hij „De Standaard” mede-dupe worden, die dit deel van onze Pers-schouw overnam en noodzaak hij ons dit orgaan ons excuus aan te bieden.

is, die ons christenen door dat verschijnsel bij den strijd in kerk en staat geboden wordt.”

Wat dit laatste punt betreft, om tot kerkherstel te komen, zoekt spreker de oplossing in een confederatief systeem. En op staatkundig gebied vraagt hij, met name ook in den strijd tegen de gemengde school, recht voor allen. „Een eigen vorm voor het eigen leven!” is de energieke eisch, waarmee de Christelijk-historische richting tegen de eenvormigheid van den modernen staat te veld trekt.

Onder den (later gewijzigden) titel: De vloek der Uniformiteit werd de uitgave dezer lezing in De Heraut aangekondigd. De uitgever veronderstelde, dat ze, althans door hen, die het voorrecht hadden, deze lezing bij te wonen, met groote belangstelling zou worden tegemoet gezien. Een lijst van intekening werd algemeen verzonden.

En de schitterende uitgave toonde, welke waarde de uitgever, en in hem het publiek, aan deze lezing hechtte. Dr Schwarz schreef ervan in De Heraut van 4 en 11 Juni 1869: „Eene lezing van Dr Kuyper zoude onder alle omstandigheden mijn aandacht tot zich trekken, omdat ik geloof, dat hij altijd wat te zeggen heeft, niet alleen spreekt omdat er dan toch gesproken moet worden, maar omdat hem de nood is opgelegd, en hij zondigen zou indien hij zweeg. Hij heeft den moed om met ronde onbewimpelde taal zijn gevoelens te kennen te geven, en ook dit geeft aan tegen hij spreekt en schrijft eene bijzondere beteekenis.” „Het is mij aangenaam uit volle overtuiging te kunnen zeggen, dat Dr Kuyper zich niet met oppervlakkige, algemeene en daarom niets beteekenende frasen vergenoegt, maar allereerst de beginnende ter sprake brengt, zoodat hij de moeite waard is hem te volgen, en de door hem ontwikkelde denkbeelden deels over te nemen, deels krachtiglijk en vollediger uiteen te zetten.”

De heer H. van Hogendorp te 's-Hage wijdde in

Altemaal gevolgen van het uit zijn verband lichten.

En nu zal ieder dit onzen Corrector gemakkelijk vergeven.

Ik meen hier uit naam van al onze lezers te spreken, gelijk het in vergaderingen-terminologie luidt.

Maar wel is het een leerrijk voorbeeld, welke gevolgen het uit zijn verband rukken nu zich sleept.

En toch, hoe dikwijls bezondigt men zich hieraan niet ten opzichte van de Schrift.

Wilt gij enkele staaltjes?

Bij een andere gelegenheid.

Ik haast mij hier het uitgevallen stukje te laten volgen.

A en B en ... Paulus' reis naar Damascus.

Hoewel ik een trouw lezer van onze kerkelijke pers ben, is mij het volgende uit de „Geref. Kb. voor Gorinchem” ontgaan. „Friesch Kerkblad” bracht het mij echter weer onder het oog. Het is van de hand van Ds Schilder.

Wanneer in een plaats de Kerkeraad naar den eisch der Schrift de plaatselijke eenheid tusschen A en B zoekt, tien tegen één, dat hij van dergelijke vraagpunten een heel lijstje thuis gestuurd krijgt, met de sombere vraag, hoe men over die dingen in kerk B of A denkt en of men niet eerst daarover tot eenheid moet komen? Ik weet plaatsen, waar de belangstelling voor Paulus' zieleleven, op het oogenblik dat hij de aanbevelingsbrieven van de Joodsche autoriteiten bij zich stak voor de Damascene reis, zoo in de puntjes afdaalde, dat de ineensmelting van de Geref. Kerken A en B er door opgeschort werd!

Met een enkel lachje over de dwaasheid van die broeders zijt gij er niet af.

Zou het ook kunnen, dat gij ook zulke dwaasheden, heel andere natuurlijk, maar dan toch dwaasheden uithaaldet?

Dat doet gij, wanneer gij den eisch Gods special voor dezen tijd, voor dit oogenblik niet verstaat.

Straatprediking en

Ziehier een van de vele dwaasheden onder ons. Naar aanleiding van de straatprediking schrijft Ds Landwehr in de „Geref. Kb. voor Rotterdam”:

Dat straatprediking goed en geoorloofd is, zal wel niemand betwisten, die Jezus onderricht ter harte nam. Immers de Heiland zeide: gaat in de hekken en wegen en dwingt ze om in te komen, opdat mijn huis vol worde.

Maar, als iemand door die straatprediking nu begeerig gemaakt wordt, om meer van Jezus te hooren, en hij komt Zondags (vooral des avonds) in onze kerkgebouwen en hij ziet daar een kerk half of voor een derde gevuld met hoorders, wat moet die man of vrouw dan wel denken?

Als zoo iemand eens zei: het schijnt toch zoo begeerlijk niet te zijn in den dienst van Jezus; anders zouden er wel meer menschen zijn. Ze trachten anderen voor Jezus te winnen, maar zelf komen ze niet in den dienst. Zou dat niet een ontzettende aanklacht zijn?

Broeders en zusters ontvangt ons woord met zachtaardigheid, maar overdenkt het met ernst. Een ontrouw kerkbezoek doet ontzettend veel kwaad. Meer dan gij vermoedt.

de Stemmen voor Waarheid en Vrede, 1869, bldz. 780—788 een afzonderlijk artikel aan deze lezing. Hij begroette Dr Kuyper als den man die het raadsel had opgelost van de onzichtbare macht, welke de geheele maatschappij gevangen houdt, en die in deze lezing den eersten stap had gedaan om zich aan dat dwangjuk te onttrekken. Hij noemt het een voorrecht, zulk een waarschuwing, zulk een roepstem te vernemen uit den mond van den schrijver der Eenvormigheid, „die bij groote liefde voor het historisch verleden toch niet aarzelt het programma der negentiende eeuw te aanvaarden, een man die het kind van zijn tijd is en wel zoozeer, dat, bij al de voorrechten en zegeningen daardoor ontvangen, hij zich niet geheel schijnt te kunnen losmaken van den vloek van het moderne leven.” De heer Van Hogendorp vleit zich, nog menigmaal te mogen genieten van den helderen en scherp blik van Dr Kuyper in de verwarde toestanden van onzen tijd.

Ook Ds J. H. Gunning Jr. Blikken in de Openbaring, Vierde Deel, 1869, bldz. 126, noot, roemde deze voorlezing van Dr Kuyper als schoon en inhoudrijk. „Maar vergeten wij niet, dat er ook een eenvormigheid bestaat, die de vloek is van het valsch-orthodoxe leven. Tegenover haar is het onze hoofdgedachte in dit deel van onze Blikken, op de „éénheid in verscheidenheid” te wijzen, die vooral de Apostolische eeuw en haar geschriften kenmerkt, en voor welke ook Dr Kuyper in deze zelfde voorlezing toont een geopend oog te hebben.”

Niet zonder voldoening constateerde Dr Kuyper later in Confidentie, 1873, bldz. 20: „Trök ik in de „Eenvormigheid” tegen de doodende vervormingsmanie onzer nieuwmodische volksleiders te veld, in schitterender taal dan ik dat kon, heeft prof. Quack, soms met dezelfde beelden, in zijn „Traditie en Ideaal” hetzelfde monster bestookt.”